

Ecz. Mustafa SOYSAL
Soysal Eczanesi; Nazilli

Geçen sayımızda ülkemizde eczacılığa dair ilk resmi düzenleme olan;22 Recep 1277 (miladi 1861) tarihli "Beledi İspençiyarlık sanatının icrasına dair nizamname" nin ilk iki faslını sunmuştuk.

Nizamnameyi onaylıyarak yürürlüğe koyan, Sultan Abdülmecit'in saltanatının ve ömrünün son yılı olan 1861 tarihinde imparatorluk; bugünün zenginlik kaynağı olan petrol sahalarının yarısından çoğuna (Kerkük, Basra, Suudi Arabistan, Libya v.s.) sahip olmakla birlikte, henüz bu petrolün damlasından haberdar değildir. Gaz lambalarında yanma dışında işlevi olmayan bu sıvıyı, kısa süre önce Çarlık Rusyasına kaptırdığı Azerbaycan'dan, Batum yoluyla tenekeler içinde ithal etmektedir. Çağdaşlaşma gayretleri, tepeden gelmektedir. Bizzat padişah, sürüp giden askeri yenilgilerin de etkisiyle yenilikçidir. İdari ve siyasi reformların öncülüğünü ise, devlet hiyerarşisinde sultandan sonra gelen kişiler olan sivil paşalar yapmaktadır. Devlet yöneticilerinde, batıya hayranlık ile batılardan korku eşit düzeyde hüküm sürmektedir. Sadrazam M.Reşit Paşa'nın gayreti ve gafleti ile önce İngiltere daha sonra diğer Avrupa Devletleri ile yapılan ticaret anlaşmaları ve süregelen kapitülasyonlar, bu ticareti ellerinde bulunduran levantenlerin (Doğuya yerleşmiş avrupalılar) ve gayri müslümlerin zenginleşmesine, mevcut imalat sanayiinin mahvolması sonucu, Türklerin fakirleşmesine neden olmuştur.

Biz nizamnamemizin maddelerine devam edelim.

Fasli Salis (Üçüncü Fasl)

"ECZACILIK ETMEKTE OLANLAR HAKKINDA BAZI NİZAMAT"

12.madde: "Bilcümle eczacı dükkanlarında ehem (önemli) ve elzem olan bazı ecza mevcut bulunmak lazım gelecek ve bu eczanın ve gerek canib-i idare-i tibbiyeden nısk-u vahit üzere tayin olunan derece ve miktarının nizamı üzere bir kıta defteri tanzim kılınacaktır."

13.madde: "Her eczacı dükkanında cemi' (toplam) eczalar üzerleri dikkat ve ihtimam üzere yaftalı ve sınıf sınıf vaz olunup her nevi fesadattan (bozulmadan) ari olarak bozulmamış ve kemaliyle (olgunluğu ile) muhafaza olunmuş olduğu halde bulunacaktır."

14.madde: "Ziyade semiyetten (zehirli) olan ecza başkaca kilitli, emin ve salim halde hıfzolunacaktır. (Korunacaktır)"

15.madde: "Her ispençiyar cemi' ecza-i mürekkebenin (bileşik eczanın) imali hususunda mekteb-i tibbiye-i şahane tarafından kabul olunan kitap-ı terkiyat-ı ispençiyariye ye tevfiik (uygun) harekete mecburdur."

16.madde: "Mekteb-i tibbiye-i şahanede mukayyit (kayıtlı) ve resma (vergili) her bir eczahanedede bulunacak cetvel-i resmiyede muharrer (yazılı) etibba (tabipler) ve cerrahin (cerrahlar) ve baytarlardan birinin imzasıyla mumzi (imzalı) olmadıkça hiçbir reçete yapıp verilemeyecektir."

17.madde: " Her ne kadar reçete yapıp verilir ise her reçeteye bir numara vaz (koyma) ile umur-u tibbiye nezareti tarafından imzalı olarak verilmiş olan bir deftere numarası numarasına kaydolunacaktır."

18.madde: " Reçete ile eczacı dükkanlarından yapıp verilen ilaçların ağzı mühürlü olup üzerinde falan kimse için şöyle istimal olunacaktır diye tahrir olunmuş yaftasıyla verilecektir ve dahilen istimal olunacak ilaçların yaftaları beyaz ve haricen istimal olunacak ilaçların yaftaları turuncu olacaktır."

19.madde: " İspençiyar hiçbir halde reçetenin ibaresinin tağyir ve tebdil (değiştirme) ve reçetede muharrer (yazılı) olan eczanın miktarlarını tezyid ve tenkis (çoğaltma ve azaltma) edemeyecek veyahut tahrir olunmuş bir eczanın yerine diğer bir ecza koyamayacaktır. Reçetede muharrer eczada sehiv (yanılma) ve hata olduğuna vakfi olur veya şüphe eder ise reçetede imzası bulunan kimseye mütalaatını işar edip (bildirip) tahriren bir cevap almadıkça reçetenin havi olduğu eczayı terkip edip vermeyecektir."

20.madde: "İspençiyar her bir reçeteyi 17.maddede beyan olduğu veçhile mahsus numarasıyla deftere kayıt ve bu numarayı reçetenin üzerine dahi vaz etikten sonra reçeteyi sahibine iade edecektir."

21.madde: "Mekteb-i tibbiye-i şahane" de mukayyit (kayıtlı) tabip, cerrah ve baytarlardan birinin imzasıyla mumzi (imzalı) bir reçete olmaksızın kuvveyiltesir (tesiri güçlü) ve alel husus semiyetli (zehirli) edvayı vermesi hassaten eczacılara memnu (yasak) olduğu misillu eczacıların reçete yazıp vermeleri ve icra-i tababet etmeleri dahi caiz olmayacaktır."

(21.maddeye ait dip notu: Günümüzde hemen her ilaç reçete ile satılır kaydı taşır. Ancak bugün kuvveyiltesir olanlar değil psikotrop ve heroik olanlar mutlaka reçete ile satılır denerek geri kalanların reçetesiz de satılabileceği kabul edilmiş olur. O günkü nizamnamenin 21.maddesi de aynı şekilde 16.maddeyi geçersiz hale koymuştur.)

22.madde: "Mariz ve hastalardan para tutmak saded ve maksadıyla ispençiyar ile tabip ayınında her güne şirket ve uyusmak külliyen memnudur."

23.madde: "Eczacı dükkanından külliyetli ecza-i semmiye (zehirli ecza) satılması memnu olup ancak malum ve emin bir kimsenin neye istimal edeceğine dair verdiği memhur (mühürlü) ve mumzi (imzalı) bir ilmuhaberiye satılabilecektir."

24.madde: "Umur-u tibbiye nezareti tarafından ruhsat verilmeyen edviye-i hafiyye'nin (gizli ilaçlar) verilmesi memnudur."

25.madde: "Yedlerinde icra-i sanat-i ispençiyariye etmeye izinnameleri olan eczacılardan başka hiç kimse hiçbir halde hiç bir bahane ile parça parça kuvveyiltesir edviye satamayacağı misullu tabip ve cerrah ve baytar reçetesi dahi yapıp vermeyecektir. İş bu yasak bilhassa külliyetli ecza satan ecza-i tibbiye tüccarlarıyla attar ve kökcüler hakkında dahi icra olunacaktır"